

KIRJALLINEN KYSYMYS 651/2013 vp

Laitoshoidossa olevien muistisairaiden vanhus- ten liikuntamahdollisuudet ja turvallisuuden parantaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on lähes 130 000 muistisairasta ja heidän määränsä on kasvamassa nopeasti väestön ikääntymisen vuoksi. Yleisimpiä muistisairauksia ovat vanhuksilla. Laitoshoidossa olevista vanhuksista 80 prosentilla on muistisairaus. Vanhainkodeista omille teilleen harhailevien muistisairaiden määrä on kasvanut muutamassa vuodessa 60 prosenttia. Suurin osa harhailemaan lähteneistä ja kadonneista löydetään etsintöjen jälkeen, mutta osa tapauksista johtaa siihen, että kadonnut löydetään huonokuntoisena tai kuolleen. Vaeltelu on muistisairauden tyypillinen piirre, joka johtuu inhimillisestä toiminnallisuuden tarpeesta ja mielekkään tekemisen puutteesta. Laitoshoidossa erittäin rajoitettu mahdollisuus

liikuntaan johtaa usein siihen, että ajatukset liikkeelle lähtemisestä alkavat kehittyä. Muistisairas kuvittelee usein lähtevänsä esimerkiksi kotiin tai töihin. Harhailua voidaan ennalta ehkäistä tarjoamalla muistisairaille vanhuksille riittävästi turvallista liikuntaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä laitoshoidossa olevien muistisairaiden vanhusten liikuntamahdollisuuksien ja turvallisuuden parantamiseksi?

Helsingissä 8 päivänä heinäkuuta 2013

Arja Juvonen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 651/2013 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä laitoshoidossa olevien muistisairaiden vanhusten liikuntamahdollisuuksien ja turvallisuuden parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Liikunta on olennainen osa iäkkään ihmisen toimintakyvyn ylläpitoa ja vahvistamista. Tämä koskee myös muistisairaita henkilöitä, jotka ovat pitkäaikaisten ja ympärivuorokautisten sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjiä. Toimintakyvyn tukeminen onkin niin kutsutun vanhuspalvelulain keskeinen tavoite (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista). Toimintakyvyn tukemista painotetaan esimerkiksi lain 14 §:ssä, joka sisältää pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamista ohjaavat periaatteet. Säännöksen mukaan iäkkään henkilön tulee voida osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Hallituksen esityksen (HE 160/2012 vp) perusteluista (s. 44) ilmenee säännöksen tarkoittavan, että iäkkäällä henkilöllä tulee olla mahdollisuus myös ulkoiluun ja liikuntaan silloinkin, kun hän on pitkäaikaisen hoidon piirissä.

Jotta vanhuspalvelulain toteuttaminen kunnissa ja palveluja tuottavissa toimintayksiköissä käynnistyisi lain tavoitteiden mukaisesti, tarvitaan monipuolista ohjausta sekä toiminnan seuranta- ja arviointia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa laatinut vanhuspalvelulain tulkinnan ja toimeenpanon tueksi muistion. Se on julkaistu 28.6.2013 sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfon 5/2013 liitteenä. Siinä on käsitelty lain jokaista pykälää erikseen ja nostettu esiin keskeisimmät asiat hallituksen esityksen perusteluista. Pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon periaatteita koskevan säännöksen osalta muistiossa painotetaan ulkoilun ja liikunnan merkitystä pitkäaikaishoidossa oleville asiakkaille.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton julkaisema Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi on valmistunut laajapohjaisen työryhmän työnä. Laatusuosituksessa todetaan muun ohessa, että muistisairaiden kuntoutusta on järjestelmällisesti lisättävä. Suosituksen mukaan muistisairauksiin perehtyneiden kuntoutusalan ammattilaisten asiantuntemusta on käytettävä muistisairaiden kuntoutustarpeiden selvittelyssä sekä kuntoutuskokonaisuuksien suunnittelussa ja arvioinnissa. Kuntoutusta suunniteltaessa on otettava huomioon muistisairauden eri vaiheissa olevien henkilöiden erilaiset tarpeet ja mahdollisuudet. Tavoitteena on mahdollisimman hyvä elämänlaatu ja toimintakyky.

Vanhuspalvelulain toimeenpanoa ohjaava valtakunnallinen koulutuskierros käynnistyy 16.8.2013 Vaasassa ja jatkuu syksyn aikana yhdellätoista muulla paikkakunnalla. Näiden tilaisuuksien yhteydessä käsitellään myös pitkäaikaishoidon periaatteita ja niiden osana iäkkään ihmisen liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksien lisäämistä.

Ministerin vastaus

KK 651/2013 vp — Arja Juvonen /ps

Helsingissä 26 päivänä heinäkuuta 2013

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 651/2013 rd undertecknat av riksdagsledamot Arja Juvonen /saf:

Vad ämnar regeringen göra för att förbättra möjligheterna till motion och för att öka säkerheten för äldre patienter med demenssjukdomar vilka omfattas av slutenvården?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Det är väsentligt med motion för att upprätthålla och stärka en äldre persons funktionsförmåga. Det här gäller även dem som lider av demenssjukdomar. De är brukare av långvariga social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls dygnet runt. Ett centralt mål för den s.k. äldreomsorgslagen är därför att stödja funktionsförmågan (lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre). Att stödja funktionsförmågan betonas exempelvis i 14 § i lagen där det föreskrivs om principer för långvarig vård och omsorg. Enligt bestämmelsen ska äldre personer kunna delta i meningsfull verksamhet som främjar och upprätthåller deras välbefinnande, hälsa och funktionsförmåga. Av motiveringen till regeringens proposition (RP 160/2012 rd) framgår att bestämmelsen innebär att den äldre personen också ska ha möjlighet till friluftsliv och motion inom långvarig vård (s. 44).

För att äldreomsorgslagen ska kunna verkställas i kommunerna och på de enheter som producerar tjänsterna i enlighet med lagens syften förutsätts det mångsidig handledning och uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Social- och hälsovårdsministeriet har i samråd med Finlands Kommunförbund utarbetat en promemoria som ett stöd för tolkningen och verkställigheten av äldreomsorgslagen. Den gavs ut den 28 juni 2013 som bilaga till social- och hälsovårdsministeriets kommuninfo 5/2013. I promemorian har varje paragraf i lagen behandlats särskilt och det mest centrala av innehållet i motiveringen till regeringens proposition har lyfts fram. I promemorian betonas i anslutning till bestämmelsen om principerna för långvarig vård och omsorg betydelsen av friluftsliv och motion för dem som får långvarig vård.

Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Kommunförbund har gett ut en kvalitetsrekommendation för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen. Kvalitetsrekommendationen har utarbetats av en bredbasig arbetsgrupp. I rekommendationen konstateras bl.a. att rehabiliteringen av patienter som lider av demenssjukdomar bör ökas på ett systematiskt sätt. Enligt rekommendationen bör den sakkunskap i demenssjukdomar som yrkesutbildade personer inom rehabiliteringsbranschen har utnyttjas för att utreda vilka behov av rehabilitering de som lider av demenssjukdomar har och för att planera och utvärdera rehabiliteringshelheterna. Vid planeringen av rehabilitering bör man beakta de olika behov och möjligheter som en patient som lider av en demenssjukdom har under de olika sjukdomsfaserna. Målet är att patientens livskvalitet och funktionsförmåga ska vara så bra som möjligt.

En riksomfattande utbildningsrunda för att styra verkställigheten av äldreomsorgslagen inleddes i Vasa den 16 augusti 2013 och fortsätter under hösten på elva andra orter. I samband med de här tillställningarna behandlas också de principer som gäller långvarig vård och som ett led i

dem en ökning av de äldres möjligheter till motion och friluftsliv.

Helsingfors den 26 juli 2013

Omsorgsminister Susanna Huovinen